Memnu Hak İadesi ve Fesih

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Danıştay 12. Daire	22.12.2025	Bozma

ESAS NO	KARAR NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2024/2910	2025/5894	DMK 48/1-A-5, Adli Sicil K. 13/A, TCK 53, Belediye K. 49/3, Anayasa 76

ÖZET

Sözleşmeli kimyagerin sözleşmesi, güvenlik soruşturmasında görülen 1997 tarihli mahkûmiyet nedeniyle yenilenmedi. Memnu hakların iadesi 2019'da kesinleşmişti. Danıştay, ehliyetsizliğin ileriye dönük kalktığını, idarenin memuriyete engel mahkûmiyet gerekçesine dayanamayacağını belirterek bozdu.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/memnu-haklarin-iadesi-sozlesmeli-personel-fesih-danistay-2025-5894/ →

Karar metni

Adalet Bakanlığı Bedesten sisteminde yayımlandığı hâliyle, değiştirilmeden aktarılmıştır. Taraf adları kaynakta anonimdir.

Danıştay 12. Daire Başkanlığı 2024/2910 E. , 2025/5894 K.

"İçtihat Metni"

T.C.

DANIŞTAY

ON İKİNCİ DAİRE

Esas No : 2024/2910

Karar No : 2025/5894

TEMYİZ EDEN (DAVACI): ...

VEKİLİ : Av. ...

KARŞI TARAF (DAVALI) : ... İdaresi Genel Müdürlüğü

VEKİLİ : Av. ...

İSTEMİN KONUSU : ... Bölge İdare Mahkemesi ... İdari Dava Dairesinin ... tarih ve E:..., K:... sayılı kararının temyizen incelenerek bozulması istenilmektedir.

YARGILAMA SÜRECİ :

Dava konusu istem: ... Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğüne bağlı Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığı Laboratuvar Şube Müdürlüğünde 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince tam zamanlı sözleşmeli personel statüsünde kimyager unvanıyla 15/11/2022 tarihinde göreve başlayan davacının, hakkında yapılan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz olduğundan bahisle, sözleşmesinin yenilenmeyerek feshedilmesine ilişkin ... tarih ve E-... sayılı işlemin iptali ile işlem nedeniyle yoksun kaldığı parasal hak kaybının her ay için ayrı ayrı hesaplanacak yasal faiziyle birlikte ödenmesine ve tüm özlük haklarının iadesine karar verilmesi istenilmiştir.

İlk Derece Mahkemesi kararının özeti: ... İdare Mahkemesinin ... tarih ve E:..., K:... sayılı kararıyla; davacının üzerine atılı yasadışı örgüt üyelerine yardım ve yataklık etmek suçundan dolayı, ... Devlet Güvenlik Mahkemesinin E:..., K:... sayılı ilamıyla kaldırılmasına karar verilen memnu hakların, ... (Kapatılan) ... Ağır Ceza Mahkemesinin ... tarih ve E:..., K:... sayılı ek kararı ile iadesine karar verildiği, verilen kararın 11/09/2019 tarihinde kesinleştiği dikkate alındığında, bu suçtan dolayı davacının yargılandığına ilişkin bilgi notu dikkate alınarak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz olarak değerlendirilmesine hukuken imkan bulunmadığından, bu gerekçeyle davacının ilişiğinin kesilmesine ilişkin işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline, tazminat isteminin kabulü ile dava konusu işlemden dolayı davacının yoksun kaldığı parasal haklarının her ay için ayrı ayrı hesaplanacak yasal faiziyle birlikte tazminine ve tüm özlük haklarının iadesine karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesi kararının özeti: ... Bölge İdare Mahkemesi ... İdari Dava Dairesince; memnu hakların iadesi kararının, bazı kamu haklarından yoksun kılınmadan kaynaklanan ehliyetsizlikleri gelecek için ortadan kaldırarak ilgilisine, kullanılması men edilen belli hakları kullanma yetkisini verdiği kabul edilmekle birlikte. anılan bu karar, "yasa dışı örgüt üyelerine yardım ve yataklık etmek" suçundan dolayı 3 yıl, 9 ay hapis cezası ile cezalandırılması yönünde mahkumiyet kararları bulunan davacıya, 657 sayılı Kanun'un 48. maddesinde belirtilen "... affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak" şartını taşıma bakımından bir hak doğurmadığı, bu durumda, davacının, hakkında yapılan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucu elde edilen bilgilerden 657 sayılı Kanun'un 48. maddesindeki şartları taşımadığı anlaşıldığından, sözleşmesinin yenilenmemesi suretiyle feshine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun kabulüne, İdare Mahkemesi kararının kaldırılmasına, davanın reddine karar verilmiştir.

TEMYİZ EDENİN İDDİALARI : Dava konusu işlemde, hakkında yapılan arşiv araştırması ve güvenlik soruşturmasının olumsuz olmasına dayanak sebebin gösterilmediği, 1997 yılında "yasa

dışı örgüt üyesine yardım ve yataklık" suçu nedeniyle kapatılan ... Devlet Güvenlik Mahkemesinin E:..., K:... sayılı ilamı ile mahkumiyetine karar verildiği, 19/12/1996 olan suç tarihinin üzerinden 26 yıl geçtiği, mahkumiyet kararına ilişkin olarak ... (Kapatılan) ... Ağır Ceza Mahkemesinin ... tarih ve E:..., K:... sayılı ek kararı ile memnu hakların iadesine karar verildiği ve verilen kararın da 11/09/2019 tarihinde kesinleştiği, hakkında bir başka adli veya idari soruşturma bulunmadığı, suçun tahdidi suçlardan olmayıp, Türk Ceza Kanunu'nda müstakil bir suç olarak düzenlendiği belirtilerek, temyize konu kararın bozulması gerektiği ileri sürülmektedir.

KARŞI TARAFIN SAVUNMASI : Temyiz isteminin reddi gerektiği savunulmuştur.

DANIŞTAY TETKİK HÂKİMİ : ...

DÜŞÜNCESİ : Temyiz isteminin kabulü ile Bölge İdare Mahkemesi kararının bozulması gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Onikinci Dairesince, Tetkik Hâkiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra, dosya tekemmül ettiğinden yürütmenin durdurulması istemi hakkında ayrıca bir karar verilmeksizin, işin gereği görüşüldü:

İNCELEME VE GEREKÇE:

MADDİ OLAY :

Davalı idarede 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince 15/11/2022-31/12/2022 tarihleri arasında tam zamanlı sözleşmeli kimyager olarak istihdam edilen ve 15/11/2022 tarihinde göreve başlayan davacı hakkında yapılan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması neticesinde, İzmir Valiliği İl Emniyet Müdürlüğünün ... tarihli yazıyla davacının ... Devlet Güvenlik Mahkemesinin ... tarih ve E:..., K:... sayılı kararı ile "yasa dışı örgüt üyelerine yardım ve yataklık etmek" suçundan 3 yıl, 9 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verildiğinin davalı idareye bildirilmesi üzerine davacının iş sözleşmesinin ... tarih ve ... sayılı Yönetim Kurulu kararıyla yenilenmemesine karar verilerek, verilen kararın davacıya tebliğ edilmesi üzerine temyizen incelenen davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

... Devlet Güvenlik Mahkemesinin ... tarih ve E:..., K:... sayılı ilamıyla kaldırılmasına karar verilen memnu hakların, ... (Kapatılan) ... Ağır Ceza Mahkemesinin ... tarih ve E:..., K:... sayılı ek kararı ile iadesine karar verilmiş, anılan karar 11/09/2019 tarihinde kesinleşmiştir.

İLGİLİ MEVZUAT:

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (5) numaralı alt bendinde; "Türk Ceza Kanunu'nun 53'üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini

aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkum olmamak" Devlet memurluğuna alınacaklarda aranan genel şartlar arasında sayılmıştır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Belli Hakları Kullanmaktan Yoksun Bırakılma" başlıklı 53. maddesinde; "(1) Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak;

a) Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden veya Devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen, atamaya veya seçime tâbi bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten,

(...) yoksun bırakılır.

(2) Kişi, işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar bu hakları kullanamaz...." hükmü yer almaktadır.

5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'na 06/12/2006 tarih ve 5560 sayılı Kanun ile eklenen "Yasaklanmış hakların geri verilmesi" başlıklı 13/A maddesinde ise; "(1) 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu dışındaki kanunların belli bir suçtan dolayı veya belli bir cezaya mahkûmiyete bağladığı hak yoksunluklarının giderilebilmesi için, yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna gidilebilir.

Bunun için; Türk Ceza Kanununun 53. maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları saklı kalmak kaydıyla,

a) Mahkûm olunan cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren üç yıllık bir sürenin geçmiş olması,

b) Kişinin bu süre zarfında yeni bir suç işlememiş olması ve hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaat oluşması gerekir." hükmüne yer verilmiştir.

5352 sayılı Kanun'un 13/A maddesinin gerekçesinde; "5352 sayılı Adlî Sicil Kanununun Geçici 2 nci maddesinde, diğer kanunlardaki kasıtlı bir suçtan dolayı belirli süreyle hapis cezasına veya belli suçlardan dolayı bir cezaya mahkum olan kişilerin, belli hakları kullanmaktan süresiz olarak yoksun bırakılmasına ilişkin hükümleri saklı tutulmuştur. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu dışındaki çeşitli kanunlardaki süresiz hak yoksunluğu doğuran bu hükümlere rağmen, yasaklanmış hakların geri verilmesi yolunun kapalı tutulması, uygulamada ciddi sorunlara yol açacaktır. Bu sorunların çözümüne yönelik olarak, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu dışındaki çeşitli kanunlardaki kasıtlı bir suçtan dolayı belirli süreyle hapis cezasına veya belli suçlardan dolayı bir cezaya mahkum olan kişilerin süresiz olarak kullanmaktan yasaklandıkları hakları tekrar kullanabilmelerine imkân tanıyan bir düzenleme yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur." yolunda açıklama yapılmıştır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

Memnu hakların iadesi müessesesi, 765 sayılı (mülga) Türk Ceza Kanunu'nun 121-124 maddeleri ile 1412 sayılı (mülga) Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 416-420. maddelerinde düzenlenmiş iken, anılan kanunları yürürlükten kaldırarak 01/06/2005 tarihinden itibaren yürürlüğe

giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda bu müesseseye yer verilmemiştir.

Ancak, Anayasa'nın 76. maddesinin ikinci fıkrası ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu gibi bazı özel kanunlardaki hak yoksunluklarına ilişkin düzenlemeler nedeniyle memnu hakların iadesi müessesesine yeniden ihtiyaç duyulmuş ve 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'na eklenen 13/A maddesiyle, "Yasaklanmış hakların geri verilmesi" başlığı altında yeniden düzenlenmiştir.

Memnu hakların iadesinin düzenlendiği 5352 sayılı Kanun'un anılan maddesinde, 5237 sayılı Kanun dışındaki kanunların belli bir suçtan dolayı veya belli bir cezaya mahkûmiyete bağladığı hak yoksunluklarının giderilebilmesi için, mahkûm olunan cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren üç yıllık bir sürenin geçmiş olması, kişinin bu süre zarfında yeni bir suç işlememiş olması ve hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaat oluşması koşuluyla, kişilerin hükmü veren mahkemeye veya hükümlünün ikametgâhının bulunduğu yerdeki aynı derecedeki mahkemeye yapacakları başvuru üzerine yasaklanmış hakların geri verilmesi kararının verileceği belirtilmiştir.

Bu maddede söz edilen "5237 sayılı Kanun dışındaki kanunlar" ibaresinden, 5237 sayılı Kanun'un "Özel kanunlarla ilişki" başlıklı 5. maddesinde, "Bu Kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır." hükmü uyarınca çeşitli suç ve hürriyeti bağlayıcı cezalar ile hak yoksunluklarının düzenlendiği 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu, Kaçakçılık Kanunu gibi özel ceza kanunlarının değil, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, Seçim Kanunu gibi hak yoksunluklarına yer verilen kanunların anlaşılması gerektiği açıktır.

Öte yandan; 5352 sayılı Kanun'un 13/A maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere, cezalandırmakla güdülen asıl amaç, işlediği suçtan dolayı kişinin etkin pişmanlık duymasını sağlayıp tekrar topluma kazandırılması olduğundan, memnu hakların iadesi müessesesi ile ceza mahkumiyetinden doğan süresiz yasakların ve ehliyetsizliklerin önüne geçilerek, yasak ve ehliyetsizliklerden kurtulmak isteyen kimseyi düzgün ve hukuk kurallarına uygun bir şekilde yaşamaya teşvik etmek amaçlanmıştır.

Bu kapsamda, memnu hakların iadesi kararı, gerek Türk Ceza Kanunu'ndan, gerekse özel bir kanundan kaynaklansın kamu hizmetlerinden yasaklanma, memuriyetten mahrumiyet, seçme ve seçilme hakkından yoksun kılınma gibi temel hak ve özgürlükler alanındaki ehliyetsizlikleri gelecek için ortadan kaldıran ve kişiye kullanılması men edilen hakları kullanma yetkisi sağlayan kararlardır.

Yasaklanmış hakların geri verilmesi müessesesini yeniden düzenleyen 5352 sayılı Kanun'un 13/A maddesinin 2006 yılında yürürlüğe girmesinden sonra, 657 sayılı Kanun'un 48. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (5) numaralı alt bendinde, 2008 yılında 5728 sayılı Kanun ile değişiklik yapılarak maddeye, "Türk Ceza Kanunu'nun 53'üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile;" ibaresi eklenmiş ise de, memnu hakların iadesi kararı alınsa dahi devlet memuru olunamayacağına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

Anılan yasal düzenlemeler bir bütün olarak değerlendirildiğinde; 657 sayılı Kanun'un 48. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (5) numaralı alt bendinde yer alan "Türk Ceza Kanunu'ndaki süreler geçirilmiş olsa bile" ibaresiyle maddede belirtilen suçlardan dolayı mahkûm olan ve bu mahkûmiyeti nedeniyle belli hakları kullanmaktan yasaklanan kişilerin Devlet memuru olamayacağı, yasaklanmış hakların iadesi kararı alınması durumunda ise, mahkûmiyet ortadan kalkmamakla birlikte bu mahkûmiyetten doğan veya mahkûmiyetle birlikte hükmedilen ehliyetsizliklerinin ileriye dönük olarak ortadan kalkacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

Bununla birlikte, memnu hakların iadesi kararının, ilgili kişiye bu karar uyarınca doğrudan memuriyete alınma hakkı vermeyip, memuriyete başvurma hakkı sağlayacağı, idarenin bu noktada kadro ve ihtiyaç durumunu gözeterek takdir yetkisini kullanacağı açıktır.

Yukarıda anılan mevzuat hükümleri ve dosyadaki bilgi ve belgelerin birlikte incelenmesinden, davacının sözü edilen mahkûmiyetine bağlı olan hak yoksunluğunun, dava konusu işlemin tesis edildiği tarihten önce aldığı memnu hakların iadesi kararı ile ortadan kalktığı, dolayısıyla, davalı idarece takdir yetkisi çerçevesinde yeni oluşan koşullara göre bir değerlendirme yapılması gerektiğinden, davacının memuriyete engel mahkûmiyetinin bulunduğundan bahisle sözleşmesinin feshedilmesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu itibarla, dava konusu işlemin iptali, tazminat isteminin kabulü ile işlemden dolayı davacının yoksun kaldığı parasal haklarının her ay için ayrı ayrı hesaplanacak yasal faiziyle birlikte tazmini ve tüm özlük haklarının iadesi yönündeki İdare Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun kabulü, İdare Mahkemesi kararının kaldırılması, davanın reddi yolundaki temyize konu Bölge İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

KARAR SONUCU:

Açıklanan nedenlerle;

1. 2577 sayılı Kanun'un 49. maddesine uygun bulunan davacının temyiz isteminin kabulüne,

2. Dava konusu işlemin iptaline, tazminat isteminin kabulü ile işlemden dolayı davacının yoksun kaldığı parasal haklarının her ay için ayrı ayrı hesaplanacak yasal faiziyle birlikte ödenmesine ve tüm özlük haklarının iadesine ilişkin İdare Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun yukarıda özetlenen gerekçeyle kabulü, İdare Mahkemesi kararının kaldırılması, davanın reddi yolundaki temyize konu ... Bölge İdare Mahkemesi ... İdari Dava Dairesinin ... tarih ve E:..., K:... sayılı kararının BOZULMASINA,

3. Yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın ... Bölge İdare Mahkemesi ... İdari Dava Dairesine gönderilmesine, kesin olarak, 22/12/2025 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.